

Prof. dr hab. Zofia Porwit-Bóbr (1924-2007)

Profesor Zofia Porwit-Bóbr urodziła się w Krakowie 1 stycznia 1924 roku. Po ukończeniu szkoły powszechnej zaczęła naukę w Liceum imienia św. Wandy i w okresie okupacji kontynuowała ją na tajnych kompletach. Zaraz po zakończeniu wojny zdała maturę i rozpoczęła studia uniwersyteckie na Wydziale Nauk Przyrodniczych i Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Już wówczas zainteresowała się mikrobiologią. Dyplom magisterski otrzymała w 1950 roku. Po ukończeniu studiów zaczęła pracę w Katedrze Mikrobiologii Wydziału Medycznego UJ przy ulicy Czystej pod kierunkiem profesora Zdzisława Przybyłkiewicza (1908-1996). W pierwszej połowie lat 50. ubiegłego wieku interesując się wirusologią, jako jedna z pierwszych w Krakowie hodowała *in vitro* fibroblasty kurze i ludzkie tkanki nowotworowe. Stopień doktora nauk przyrodniczych uzyskała w 1960 roku na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W latach 50. ubiegłego wieku wiele zakładów i katedr zajmujących się nowoczesnymi działami biologii, takimi jak biochemia, mikrobiologia, biologia ogólna, histologia zostało oddzielonych od Uniwersytetu i włączonych do Akademii Medycznej. Prace zmierzające do odtworzenia tych kierunków badań i nauczania ich na Uniwersytecie Jagiellońskim rozpoczęto w drugiej połowie lat 60. ubiegłego wieku. Organizację zajęć z mikrobiologii powierzono Zofii Porwit-Bóbr, która habilitowała się w 1969 na Uniwersytecie Jagiellońskim. Początkowo związana była z Instytutem Zoologii UJ, profesorami Adamem Kulczyckim, Kierownikiem Katedry Fizjologii i profesorem Henrykiem Szarskim, kierownikiem Katedry Zoologii Kręgowców.

Po tragicznej śmierci Jej męża, wówczas docenta, Jana Bobra w katastrofie samolotu pod Zawoją w kwietniu 1969 roku, Zofia Porwit-Bóbr bardzo aktywnie zaangażowała się w tworzenie Zakładu Mikrobiologii przy organizującym się wówczas Instytucie Biologii Molekularnej UJ. Była twórczynią i pierwszym kierownikiem Zakładu Mikrobiologii UJ (od 1970 r.). Początkowo Zakład działał w pomieszczeniach Instytutu Zoologii, a od 1973 r. w Collegium Broscianum przy ul. Grodzkiej 53, ale należał organizacyjnie do Instytutu Biologii Molekularnej UJ, mieszczącym się wówczas w Collegium Iuridicum przy ul. Grodzkiej 52. W 1976 roku zmieniono nazwę zakładu na Zakład Mikrobiologii i Immunologii. Profesor Porwit-Bóbr kierowała tym zakładem aż do przejścia na emeryturę w 1994 roku, kiedy to kierownictwo przejął prof. dr hab. Juliusz Pryjma.

Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego Zofia Porwit-Bóbr otrzymała w 1977 roku, a tytuł profesora zwyczajnego w 1991 roku. Prowadziła wykłady z mikrobiologii,

immunologii, genetyki molekularnej i biotechnologii. Wykształciła rzeszę mikrobiologów, immunologów i wirusologów. Była opiekunem około 60 magistrantów i promotorem 11 ukończonych rozpraw doktorskich. Kilkoro spośród Jej doktorantów uzyskało stanowiska profesorskie, w tym troje jest profesorami na uczelniach zagranicznych: Andrzej Stanisław w University McMaster w Hamilton w Kanadzie, Jacek Plaziński w Uniwersytecie w Canberrze w Australii i Danuta Radzioch w Montrealu, w Kanadzie, a troje innych uzyskało w Polsce stopień naukowy doktora habilitowanego.

Zainteresowania naukowe profesor Porwit-Bobrowej były bardzo szerokie i dotyczyły wirusologii, bakteriologii, onkologii i immunologii. Już w 1956 roku wraz z późniejszym profesorem Zbigniewem Chłapem opublikowała pionierską pracę o znaczeniu hodowli *in vitro* ludzkich komórek w wirusologii dla onkologii, pięć lat przed tym zanim Leo Sachs i współpracownicy opublikowali w „Nature” prace o transformacji komórek prawidłowych w nowotworowe wirusami polyoma. W latach 70. i 80. ubiegłego wieku pod Jej kierunkiem prowadzone były nowoczesne badania dotyczące przenoszenia genów z bakterii brodawkowych roślin do bakterii pałeczki okrężnicy, badania antygenów wirusa grypy, zakażeń bakteriami *Staphylococcus aureus* (gronkowcem złocistym) i roli proteinaz oraz ich inhibitorów w zakażeniach bakteryjnych. Badania w kierowanym przez profesor Zofię Porwit-Bóbr Zakładzie były prowadzone przy współpracy z wieloma ośrodkami krajowymi i zagranicznymi, między innymi z Uniwersytetem Karola w Pradze i ze Stanowym Uniwersytetem w Georgia w USA.

Prace swoje publikowała w międzynarodowych czasopismach, takich jak „Nature”, „Biochimica Biophysica Acta”, „Archiv Virology”, „Neoplasma” i innych. Oprócz oryginalnych prac badawczych publikowała także liczne książki oraz artykuły przeglądowe i popularno-naukowe. Już po przejściu na emeryturę ogłosiła w 1999 roku w formie monografii: „Zastosowanie biotechnologii w badaniach podłoża molekularnego chorób człowieka” oraz „Słownik pojęć stosowanych w biologii i genetyce molekularnej”. Była autorką lub współautorką ponad 150 publikacji naukowych.

Przez wiele lat była aktywnym członkiem w Komisjach Polskiej Akademii Nauk: Komisji Biologii Nowotworów, Komisji Wirusologii oraz Komisji Różnicowania Komórek i Tkanek. Uczestniczyła zawsze bardzo aktywnie w życiu Instytutu Biologii Molekularnej i organizowanych przez Instytut zimowych szkołach (seminariach). Z zamiłowaniem bardzo dobrze grała w bridża i lubiła chodzić na długie wycieczki i spacerować po górach otaczających Rabkę, Szczawnicę, Zawoję, Zakopane, gdzie seminaria te były organizowane.

Była spokrewniona ze znanymi profesorami antropologii UJ Kazimierzem Stołyhwo (1880-1966) i Eugenią Stołyhwo (19894-1965) i po ich śmierci zamieszkała w ich domu przy ulicy Księcia Józefa w Przegorzałach. Wyjazd z domu położonego na stoku stromego wzniesienia na ulicę był bardzo trudny i pod koniec życia zmusił panią profesor do zrezygnowania z prowadzenia auta i dojeżdżania nim do Instytutu.

Za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne profesor Zofia Porwit-Bóbr była wielokrotnie wyróżniana, między innymi Zespołową Nagrodą Sekretarza Naukowego PAN, Nagrodą Indywidualną Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, nagrodami JM Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Była odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Profesor Zofia Porwit-Bóbr zmarła w wieku 83 lat w listopadzie 2007 roku, w trzynaste lat po przejściu na emeryturę.

Włodzimierz Korohoda